

Ingen undersøgelse af sag om de danske styrker i Afghanistan. Ombudsmandens politiske neutralitet

To journalister bad Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen og Statsministeriet om indsigt i oplysninger om de danske specialstyrker i Afghanistan til brug for udarbejdelsen af filmen "Den hemmelig Krig". Journalisterne klagede til ombudsmanden over omfanget af den meddelte indsigt.

Efter offentliggørelsen af filmen viste et stort antal medlemmer af Folketinget en betydelig interesse i at få yderligere indsigt i oplysninger om de danske specialstyrker i Afghanistan. Medlemmerne søgte at få indsigt ved at stille spørgsmål til ministre og gennem medlemmernes deltagelse i Folketingets Forsvarsudvalg, i Folketingets Udenrigspolitiske Nævn og i Folketingets Præsidium.

Ombudsmanden vurderede herefter at Folketingets behandling af sagen havde antaget en så omfattende og særlig karakter at hensynene til ombudsmandens politiske neutralitet forelå med en sådan styrke at ombudsmanden burde undlade at foretage sig mere i sagen.

(J.nr. 2006-1113-409, j.nr. 2006-1114-401, j.nr. 2006-1744-401 og j.nr. 2006-2625-401).

To journalister klagede til mig over Forsvarsministeriets, Forsvarskommandoen og Statsministeriets (delvise) afslag på aktindsigt, herunder de foretagne ekstraheringer i de udleverede dokumenter. Journalisterne klagede også over at visse dokumenter var bortkommet, over myndighedernes sagsbehandlingstid og over at Forsvarsministeriet skulle have truffet beslutning om at ansatte i forsvaret ikke måtte tale med journalisterne.

Journalisterne skrev at de var i gang med at undersøge om danske specialstyrker udsendt til Afghanistan i 2002 skulle have været involveret i brud på Genèvekonventionen. Journalisterne oplyste også at de oplysninger som de efterspurgte hos myndighederne, skulle indgå i en dokumentarfilm på DR.

13. februar 2007

2007-3-1

Forvaltningsret:

1124.1

1124.9

1.4

Jeg indledte en undersøgelse af klagerne på sædvanlig vis ved at anmode myndighederne om udtalelser i anledning af klagerne og derefter om journalisterne eventuelle bemærkninger til myndighedernes udtalelser. En del af udtalelserne indeholdt klassificerede oplysninger som jeg derfor ikke kunne sende til journalisterne. Efter aftale med mig opbevarede akterne fortsat hos myndighederne.

Inden jeg havde modtaget de sidste udtalelser fra myndighederne, blev journalisters film "Den hemmelig Krig" offentliggjort.

Denne film afstedkom en betydelig aktivitet hos et stort antal medlemmer af Folketinget som tilsvarende viste interesse for yderligere indsigt i sagen.

I brev af 13. februar 2007 meddelte jeg de to journalister at jeg havde besluttet at standse min undersøgelse af sagen. Jeg begrundede min beslutning således:

" ...

Gennem Deres klager ønsker De yderligere indsigt i oplysninger der kan belyse forhold vedrørende de danske styrker i Afghanistan, herunder bl.a. hvilke oplysninger regeringen var i besiddelse af, og hvornår. Også filmen 'Den hemmelig Krig', som De har tilrettelagt, rejser spørgsmål herom.

Siden offentliggørelsen af filmen har Folketingets Præsidium, Folketingets Forsvarsudvalg, Folketingets Udenrigspolitiske Nævn og medlemmer af Folketinget vist betydelig interesse for denne sag. Deres interesse i at få yderligere indsigt i sagen om de danske styrker i Afghanistan deles således af et betydeligt antal medlemmer af Folketinget.

Der har bl.a. på nuværende tidspunkt været stillet og besvaret flere end 150 § 20-spørgsmål til henholdsvis statsministeren, forsvarsministeren og udenrigsministeren, og der er indleveret en lang række yderligere spørgsmål.

Sagen er blevet drøftet i Det Udenrigspolitiske Nævn, og forsvarsministeren har efter offentliggørelsen af filmen forelagt yderligere fortrolige oplysninger for nævnet.

Folketingets Præsidium blev af oppositionen (S, SF, R og EL) opfordret til at foranledige at Folketingets Lovsekretariat i samarbejde med uafhængige jurister skulle gennemgå forsvarsministerens redegørelse af 13. december 2006 bl.a. med henblik på at analysere forholdet mellem regeringens løfter og oplysninger til Folketinget.

...

I begrundelsen for afslaget fra præsidiet hedder det bl.a. at Folketingets Lovsekretariat ikke kan medvirke til en sådan undersøgelse, men at præsidiet er bekendt med at sagen og den omtalte redegørelse har været drøftet i Det Udenrigspolitiske Nævn, og at præsidiet umiddelbart finder det er mest naturligt at yderligere oplysninger søges indhentet i dette regi. Endelig oplyses det at folketingsgrupperne kan vælge at bruge deres gruppestøttemidler på en undersøgelse af sagen.

Der har desuden været afholdt et åbent samråd i Folketingets Forsvarsudvalg den 1. februar 2007 hvor statsministeren, forsvarsministeren og udenrigsministeren svarede på mundtlige spørgsmål og fem skriftlige spørgsmål. Jeg har fået oplyst at samrådet alene havde orienterede karakter.

De spørgsmål som filmen rejser, og som De ønsker besvaret ved yderligere indsigt, søges således i vidt omfang belyst af et stort antal medlemmer af Folketinget gennem spørgsmål til ministre og gennem medlemmers deltagelse i Folketingets Forsvarsudvalg, i Folketingets Udenrigspolitiske Nævn og i Folketingets Præsidium.

Folketinget har tillige mulighed for at beslutte at der skal gennemføres en nærmere undersøgelse af en sag af alment vigtig betydning. Efter § 1, stk. 1, i loven om undersøgelseskommissioner (lov nr. 357 af 2. juni 1999) kan Folketinget således vedtage en beslutning om at en undersøgelseskommission skal nedsættes, jf. også § 55 ff i Folketingets Forretningsorden. I modsætning til hvad der gælder for en ombudsmandsundersøgelse, kan en undersøgelseskommission undersøge en sag på grundlag af vidneforklaringer; en sådan undersøgelse vil således give bedre mulighed for at belyse sagen. Det samme vil være tilfældet hvis De udnytter Deres mulighed for at indbringe sagen for de almindelige domstole.

Klager som opfylder ombudsmandslovens grundlæggende betingelser for indgivelse af klage, bliver normalt behandlet af ombudsmanden. Dette gælder naturligvis også for mediernes klager over afslag på aktindsigt.

I ganske særlige tilfælde kan hensynet til den almindelige tillid til ombudsmandens politiske neutralitet – der er en nødvendig forudsætning for ombudsmandens mulighed for at udføre sin opgave med at kontrollere forvaltningen, jf. ombudsmandslovens § 1 og § 7 (lov nr. 473 af 12. juni 1996) – føre til at ombudsmanden undlader at undersøge en sag. I en afvejning over for blandt andet sagens karakter samt andre muligheder for i givet fald at få sagen undersøgt og oplyst vil ombudsmanden således efter omstændighederne kunne inddrage hensynet til at embedet ikke placeres som led i en aktuel politisk konflikt. Jeg henviser herved til ombudsmandslovens § 16, stk. 1, hvorefter ombudsmanden afgør om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelser, samt til Alf Ross og Ole Espersen, Dansk Statsforfatningsret II (1980) s. 799.

I ombudsmandens hidtidige praksis har hensynet til ombudsmandens politiske neutralitet sjældent været så tungtvejende at det – set i forhold til de hensyn som talte for en ombudsmandsundersøgelse – har kunnet begrunde at ombudsmanden undlod at undersøge sagen.

Med hensyn til den foreliggende sag er det imidlertid min opfattelse at Folketingets behandling af sagen har antaget en så omfattende og særlig karakter at hensynene til ombudsmandens politiske neutralitet foreligger med en sådan styrke at jeg bør undlade at foretage mere i sagen.

På denne baggrund har jeg besluttet at jeg ikke foretager mig yderligere vedrørende Deres klager, hvilket jeg i forhold til Dem og Deres forventning om min undersøgelse af sagen beklager. Deres originalbilag returneres (brev af 24. marts 2006 fra Forsvarsministeriet til Dem).

...”